Întâmplările ieșite din comun au început să apară tocmai când abia acceptasem ideea că viața mea avea să fie una cu totul obișnuită. Prima întâmplare a fost un șoc teribil și, ca toate lucrurile care urmează să te schimbe pentru totdeauna, și acesta mi-a împărțit viața în două: Înainte și După. Și, ca majoritatea lucrurilor ieșite din comun care aveau să urmeze, și acesta a avut de-a face cu bunicul meu, Abraham Portman.

În copilărie, Bunicul Portman mi s-a părut cea mai fascinantă persoană pe care o cunoșteam. Crescuse într-un orfelinat, luptase în războaie, străbătuse oceane cu vaporul cu aburi și traversase deșerturi călare, fusese artist de circ și știa totul despre arme, autoapărare și supraviețuirea în sălbăticie, ca să nu mai zic că vorbea cel puțin trei limbi străine. Pentru un copil care nu părăsise niciodată statul Florida, toate acestea păreau de un exotism inimaginabil și mă rugam de el să-mi spună povești ori de câte ori ne întâlneam. Iar el îmi făcea mereu pe plac, dezvăluindu-mi secrete pe care putea să mi le împărtășească doar mie.

Când am împlinit șase ani, mi-am spus că singura șansă de a avea o viață la fel de palpitantă ca cea a Bunicului Portman era să devin explorator. Iar el m-a încurajat, petrecând după-amiezile cu mine, aplecat peste hărțile lumii, plănuind tot felul de expediții imaginare, cu drumuri marcate cu piuneze roșii și povestindu-mi despre tot felul de

locuri fantastice pe care aveam să le descopăr într-o zi. Pe ai mei i-am anunțat despre planurile mele ambițioase defilând prin casă cu un tub de carton pe care-l țineam la ochi strigând „Pământ la orizont!“ și „Pregătiți-vă pentru debarcare!“, până când părinții mei m-au hâșâit afară. Cred că se temeau ca bunicul să nu-mi transmită un fel de boală a visătorului, incurabilă, de care să nu mă vindec niciodată – și fantasmagoriile astea să nu mă îndepărteze cumva de la preocupări mai practice –, așa că, într-o zi, mama s-a așezat lângă mine și mi-a explicat că nu puteam să mă fac explorator pentru că totul fusese deja descoperit. Mă născusem în secolul nepotrivit și mă simțeam tras pe sfoară.

M-am simțit și mai amăgit când mi-am dat seama că cele mai grozave povești ale Bunicului Portman nu puteau fi adevărate. Poveștile lui cele mai fanteziste erau tot timpul despre copilărie, despre faptul că s-a născut în Polonia, dar la doisprezece ani a fost trimis la un orfelinat din Țara Galilor. Când îl întrebam de ce a trebuit să-și părăsească părinții, răspundea mereu la fel: pentru că era urmărit de monștri. Polonia gemea de ei, spunea bunicul.

— *Ce fel* de monștri? îl întrebam holbându-mă.

Schimbul ăsta de replici devenise un fel de ritual.

— Unii oribili, cocoșați, cu pielea putrezită și ochi negri, îmi spunea. Și mergeau uite-așa!

Și se târa după mine imitând un monstru din filmele alea vechi, până când o luam la fugă râzând.

De fiecare dată când mi-i descria, inventa un nou detaliu înspăimântător: ba miroseau a gunoi intrat în putrefacție, ba erau invizibili, dar aveau umbre; în gurile lor se ascundea un ghem de tentacule viermuinde pe care le puteau azvârli după tine într-o clipită și puteau să te tragă spre maxilarele lor puternice. În scurt timp am început să adorm greu, imaginația mea hiperactivă transformând scârțâitul roților pe pavajul ud în respirație zgomotoasă sau umbrele de sub ușă în tentacule negre, încolăcite. Îmi era frică de

monștri, dar mi se părea grozav că bunicul meu se luptase cu ei și-i învinsese, că supraviețuise și putea să-mi povestească totul.

Dar și mai fanteziste erau poveștile lui despre viața din orfelinatul din Țara Galilor. Era un loc fermecat, îmi spunea bunicul, menit să-i adăpostească pe copii de monștri, pe o insulă unde soarele strălucea în fiecare zi și nimeni nu se îmbolnăvea și nimeni nu murea. Toți trăiau împreună într-o casă mare, păzită de o pasăre bătrână și înțeleaptă – cel puțin așa suna povestea. Dar când am mai crescut, am început să mă îndoiesc.

— *Ce fel* de pasăre? l-am întrebat într-o după-amiază, aruncându-i o privire neîncrezătoare peste masa pe care jucam cărți și pe care mă lăsa mereu să câștig la Monopoly. Aveam șapte ani.

— Un șoim mare care fuma pipă, îmi spuse.

— Probabil mă crezi prost, Bunicule!

Frunzări teancul de bancnote portocalii și albastre micșorat.

— Nu, Yakob. N-aș crede asta despre tine niciodată.

Știam că îl jignisem, pentru că accentul polonez de care nu reușise niciodată să scape cu adevărat ieșise din ascunziș, astfel încât „n-aș“ deveni „n-aj“ și „așa ceva“ se transformă în „aja șeva“. Simțindu-mă cu musca pe căciulă, am zis că merită să-i mai dau o șansă.

— Dar de ce voiau să-ți facă rău monștrii ăia?

— Pentru că nu eram ca restul oamenilor. Eram deosebiți.

— Deosebiți în ce fel?

— În toate felurile, spuse. Era o fată care putea să zboare, un băiat care avea albine în el și un frate și o soră care puteau să ridice ditamai pietroaiele deasupra capului.

Nu puteai să-ți dai seama dacă vorbea serios. Pe de altă parte, bunicul meu nu prea știa să spună bancuri. Se încruntă, citindu-mi îndoiala de pe chip.

— Bine, nu trebuie să mă crezi, spuse. Dar să știi că am fotografii!

Împinse în spate șezlongul și se duse în casă, lăsându-mă singur pe veranda din spatele casei, protejată cu plasă pentru țânțari. Se întoarse după un minut cu o cutie veche pentru trabucuri. M-am aplecat în față ca să văd mai bine, în timp ce bunicul scotea patru fotografii mototolite și îngălbenite.

Prima era o fotografie ștearsă, reprezentând un rând de haine care păreau a fi goale pe dinăuntru. Sau poate că persoana respectivă nu avea cap.

— Bineînțeles că are cap! spuse rânjind bunicul meu. Doar că nu se vede.

— De ce nu? E invizibil?

— Te duce capul, nu glumă! spuse ridicându-și sprâncenele, surprins parcă de perspicacitatea mea. Îl chema Millard. Ciudat copil! Uneori îmi spunea: „Auzi, Abe? Știu ce-ai făcut azi“, și-mi spunea pe unde am umblat, ce am mâncat, dacă m-am scobit sau nu în nas când mi s-a părut că nu mă vede nimeni. Uneori se ține pe urmele tale, ca un șoricel, fără haine, ca să nu-l observi – și doar se uita la tine!

Își scutură capul.

— Ce chestie! Nu-i așa?

Îmi mai strecură în mână o fotografie. Îmi lăsă răgaz să mă uit și mă întrebă:

— Ei bine? Ce vezi?

— O fetiță?

— Și?

— Poartă o coroană.

Bunicul arătă cu degetul spre baza fotografiei.

— Și picioarele?

Am apropiat fotografia. Picioarele fetei nu atingeau pământul. Dar nu părea să fi sărit în sus – părea că plutește în aer. Am rămas ca la dentist.

— Zboară!

— Ești pe aproape, spuse bunicul meu. Levitează. Doar că nu reușea să se controleze prea bine, așa că din când în când o legam cu o sfoară ca să nu zboare prea departe!

Am rămas cu privirea ațintită asupra chipului bântuitor, ca de păpușă.

— E pe bune?

— Bineînțeles, spuse îmbufnat, luând fotografia și întinzându-mi o alta, de data asta a unui băiat costeliv care ținea un bloc de piatră. Victor și sora lui nu erau prea deștepți, spuse, dar, mamă, ce puternici erau!

— Nu *pare* puternic, am spus, observând brațele sfrijite ale băiatului.

— Era puternic, crede-mă. Am încercat să-l înving la skanderbeg, dar era să-mi rupă mâna!

Dar cea mai ciudată fotografie era ultima. Era o poză reprezentând ceafa cuiva, pe care a fost pictată o față.

M-am holbat la ultima fotografie, în timp ce Bunicul Portman îmi explica:

— Avea două guri, vezi? Una în față și una în spate. De asta s-a îngrășat atât de tare!

— Dar e un truc! am spus. Fața aia e pictată.

— Sigur, *vopseaua* era de fațadă. Era pentru un spectacol de circ. Dar îți spun, chiar avea două guri. Nu mă crezi?

Am căzut pe gânduri, uitându-mă la poze și apoi la chipul bunicului meu care părea cât se poate de sincer și de deschis. Ce motive să fi avut să mintă?

— Te cred.

Și chiar l-am crezut – câțiva ani, cel puțin –, deși mai mult pentru că am vrut să cred, așa cum majoritatea copiilor de vârsta mea voiau să creadă în Moș Crăciun. Ne agățăm de basmele noastre până când nu ne mai permitem să credem în ele, lucru care pentru mine s-a întâmplat în clasa a doua, când Robbie Jensen m-a făcut de râs în fața unei mese pline de fete, în timpul prânzului, declarând că încă mai credeam în zâne. Meritam asta, presupun, pentru

că le spusesem colegilor mei poveștile bunicului. În clipele acelea umilitoare însă, am intuit că porecla „zânișorul“ avea să mă însoțească ani buni, lucru pentru care i-am purtat pică bunicului meu, indiferent că merita sau nu.

Bunicul Portman m-a luat de la școală în după-amiaza aceea, ca de obicei când părinții mei erau la serviciu. M-am cățărat pe scaunul din față al Pontiac-ului său vechi și l-am anunțat că nu mai cred în basmele lui cu zâne.

— Care basme cu zâne? mă întrebă, privindu-mă pieziș pe deasupra ochelarilor.

— Știi bine. Poveștile. Despre copii și monștri.

Părea că nu înțelege.

— Am spus eu ceva despre zâne?

I-am răspuns că o poveste inventată și un basm erau unul și același lucru, că basmele erau pentru bebeluși pișăcioși și că știam că fotografiile și poveștile erau false. Mă așteptam să se supere sau să ne certăm, dar a spus doar „bine“ și a băgat Pontiac-ul în viteză. A accelerat și apoi ne-am îndepărtat de bordură. Și asta a fost totul.

Cred că se aștepta la asta – știa că până la urmă o să cresc și n-o să mai cred în poveștile lui –, dar felul brusc în care a încetat să mai vorbească despre asta m-a făcut să cred că a mințit tot timpul. Nu înțelegeam de ce a inventat toate astea, păcălindu-mă și făcându-mă să cred că în lume puteau să se întâmple tot felul de lucruri ieșite din comun, când de fapt, nu era așa. Abia peste câțiva ani am aflat adevărul: tata mi-a explicat că bunicul îi spusese și lui aceleași povești în copilărie, dar că nu erau chiar minciuni, ci doar niște versiuni exagerate ale adevărului – și asta pentru că povestea copilăriei Bunicului Portman n-a fost deloc demnă de un basm. A fost mai degrabă o poveste de groază.

Bunicul meu a fost singurul membru din familia lui care a reușit să fugă din Polonia înainte de izbucnirea celui de-al Doilea Război Mondial. Avea doisprezece ani când părinții l-au trimis în brațele unor străini, urcându-l pe

fiul lor cel mai mic într-un tren care se îndrepta spre Anglia, doar cu o valiză și cu hainele de pe el. I-au cumpărat numai un bilet pentru dus. Nu și-a mai revăzut niciodată părinții și nici pe frații lui mai mari sau pe verii, mătușile și unchii lui. Muriseră cu toții înainte ca el să împlinească șaisprezece ani, omorâți de monștrii de care el scăpase ca printr-o minune. Dar monștrii ăștia n-aveau tentacule și pielea putrezită, genul care ar putea să fascineze un copil de șapte ani – erau niște monștri cu fețe umane, îmbrăcați în uniforme scorțoase, mărșăluind la unison, atât de banali încât nu-i recunoșteai decât atunci când era deja prea târziu.

La fel ca monștrii, și povestea cu insula fermecată era un adevăr deghizat. În comparație cu ororile de pe continentul european, căminul pentru copii care îl adăpostise pe bunicul meu trebuie să fi părut un paradis. Nu-i de mirare că în poveștile lui acesta era un adăpost sigur, cu veri nesfârșite, cu îngeri păzitori și copii fermecați, care *chiar* știau să zboare sau să devină invizibili ori să ridice stânci, desigur. Singurul lucru deosebit pentru care fuseseră persecutați era faptul că erau evrei. Erau orfani de război, aduși pe insula aceea micuță de un val de sânge. Nu puterile lor miraculoase i-au făcut deosebiți; faptul că scăpaseră de ghetouri și de camerele de gazare era un miracol în sine.

Am încetat să-l mai rog pe Bunicul să-mi spună povești și cred că, în sinea lui, s-a simțit ușurat. Viața lui de dinainte a fost învăluită în mister. Iar eu n-am mai insistat cu întrebări. Trecuse chiar prin iadul de pe pământ și avea și el dreptul la secrete. Când m-am gândit la prețul pe care l-a plătit, mi-a fost rușine că l-am invidiat pentru viața lui și am încercat să mă bucur pentru viața nespectaculoasă și liniștită pentru care n-am făcut nimic.

Dar după ce am împlinit cincisprezece ani s-a întâmplat ceva extraordinar și teribil, iar după asta n-a mai existat decât „Înainte“ și „După“.